

Весна Жупан

СМИСАО ФИЗИОКРАТИЗМА

Поводом 330 година од рођења и
250 година од смрти Франсоаа Кенеа
(1694-1774)

Слика: **Франсоа Кене** (1694-1774)
Реализовао гравер Жан-Шарл Франсоа 1767,
према портрету сликара Жан-Марсиала Фредуа.
Извор: Gustave Scelle, *Le Docteur Quesnay*,
1907, str. 400.

Кратак осврт на меркантилизам

- Меркантилисти су своједобно сагледавали богатство државе у полугама сачињеним од племенитих метала.
- Племенитим металима се тада придавао много већи значај него данас.
- Меркантилисти јесу имали своју оријентацију, али нису никада успели да изграде школу економске мисли. Њихови ставови били су превише хетерогени.

Физиократи спрам меркантилиста

- Кључна разлика између меркантилиста и физиократа огледа се у томе што као извор богатства физиократи не сагледавају промет, него производњу. У основи физиократског учења јесте „природни поредак“ као једно природно стање. Стање изграђеног људског друштва, пак, сматра се *вештачким*, те је оно супротно од *природног* стања ствари. Државни закони који су на снази не могу да измене природне законе.

- Управо *природни закони* јесу ти који владају људским друштвом, сматрали су физиократи. *Природни поредак* подразумева да се интерес појединца подударно са интересом свих. Жеља за уживањем јесте та која покреће појединца и друштво ка унапређењу услова живота и рада.

- Први у историји економске мисли **Кене** је учинио битан напредак тако што је преко своје, надалеко чувене, **економске таблице** показао како се путем **промета** распоређује **једногодишњи резултат** тзв. **просте друштвене репродукције**.
- Велики полит-економиста **Карл Маркс** бавио се уз ослонац на **Кенеово дело** не само **простом** него и **сложеном друштвеном репродукцијом**.

Франсоа Кене и физиократизам

- Економски теоретичар Франсоа Кене (François Quesnay, 1694–1774) упамћен је као оснивач физиократске школе. Године 1744. стекао је звање доктора медицине. По специјалност је био хирург.
- Био је дворски лекар француског краља Луја XV.
- Публиковао је веома запажене радове из медицине и биологије. У поодмаклим годинама живота почео је да се бави економијом. Један је од највећих Француза свога доба.

- Кенеове најраније економске радове објавила је позната Енциклопедија (*Encyclopédie*). Биле су то расправе *Фармери* (*Fermiers*, 1756) и *Житарнице* (*Grains*, 1757). Могло би се рећи да је део ове друге Кенеове расправе, под насловом *Начела економске владавине* (*Maximes du gouvernement économique*), битан по томе што садржи све његове значајније економске поставке.

- Најважнијим делом Франсоаа Кенеа сматра се *Економска таблица са њеним објашњењем* (*Tableau économique avec son explication*). То дело је објављено 1758. Осам година касније, Кене објављује то дело са допунама, под насловом *Анализа економске таблице* (*Analyse du Tableau économique*). Он је ту студију даље прерађивао и издао након две године.

- Међу његове најзначајније списе спадају и *Природно право* (*Le droit naturel*, 1765), *О трговини* (*Du commerce*, 1766) и *О радовима занатлија* (*Sur les travaux des artisans*, 1766). Франсоа Кене је сматрао да у друштву владају природни, објективни закони.

- Према Кенеовом мишљењу приватна својина је природна и вечита категорија. Такав став се не заснива на чињеници да људско друштво еволуира.
- Трајном тековином економске науке сматра се његово скретање пажње на објективан карактер економских закона.

- Франсоа Кене је сматрао да се богатство састоји у употребним вредностима које се стварају у производњи. Тиме је оповргао меркантилистичке тврдње према којима су извор богатства, заправо, били промет и спољна трговина. За Кенеа је само пољопривреда производна грана.
- Према његовој концепцији предмет економске анализе јесте у производњи, а не у промету. Овакав његов принцип врло је битан допринос постављању економске науке на здравије основе.

- Своју теорију друштвене репродукције Кене је дао у *Економској табlici*, а на њу се касније ослањао Маркс приликом састављања своје *схеме репродукције*. Подсећања ради, требало би рећи да се Карл Маркс бавио не само *простом* него и *проширеном друштвеном репродукцијом*.
- Како је Кене сматрао *пољопривреду једином производном граном*, дошао је до закључка како би требало да постоји *један јединствен порез (impôt unique)*, а то је порез на земљиште.

- Истакнутим физиократима сматрају се и Виктор де Рикети, Маркиз де Мирабо (Victor de Riqueti, marquis de Mirabeau), Ан Робер Жак Тирго (Anne Robert Jacques Turgot), и Пјер Самјуел ди Пон де Немур (Pierre Samuel du Pont de Nemours).

Насловне странице књига о физиократизму
примери из фонда Универзитетске библиотеке
“Светозар Марковић”

п - 249

FRANÇOIS
QUESNAY

ET LA PHYSIOCRATIE

DON DU
GOUVERNEMENT FRANÇAIS

I

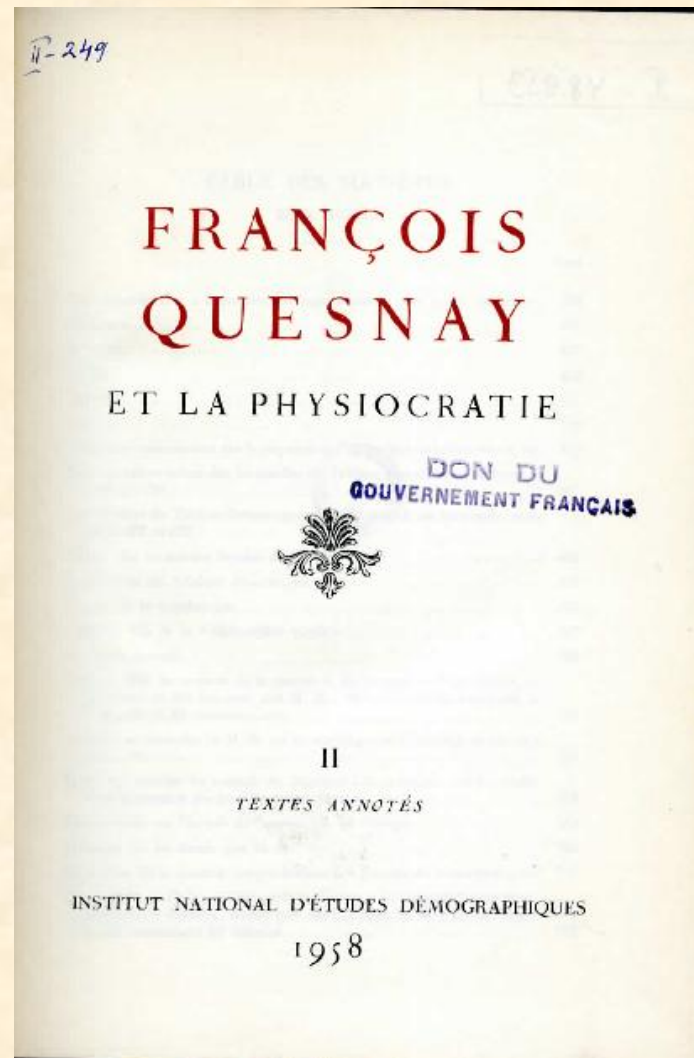
PRÉFACE - ÉTUDES
BIOGRAPHIE - BIBLIOGRAPHIE

INSTITUT NATIONAL D'ÉTUDES DÉMOGRAPHIQUES

1958

Франсоа Кене и физиократија, Том I
Поклон Француске владе.

Франсоа Кене и физиократија, Том II,
Анотирани текстови
Покон Француске владе.

M-299/1

ИСТОРИЈА

ЕКОНОМСКИХ ДОКТРИНА

ОД ФИЗИОКРАТА ДО НАШИХ ДАНА

НАПИСАЛИ:

Шарл Жид

ПРОФЕСОР СОЦИЈАЛНЕ ЕКОНОМИЈЕ
НА ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ
ПАРИСКОГ УНИВЕРСИТЕТА

Шарл Рист

ЕКОНОМНИ ПРОФЕСОР
НА ПРАВНОМ ФАКУЛТЕТУ
ПАРИСКОГ УНИВЕРСИТЕТА

ТРЕЋЕ ИЗДАЊЕ

Прегледано и поправљено

Дело награђено од Академије Моралних и Политичких Наука.

СВЕСКА ПРВА

ПРЕВЕО:

Станислав Савић, судија

БЕОГРАД

ШТАМПАРИЈА „МИРОТЧИВИ“ ВУКА КАРАѢИЋА 26.
1921.

ИЗВОРИ

QUESNAY, FRANÇOIS

Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, Leksikografski zavod Miroslav Krleža

<https://enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=51283> (Приступ: 25. 9. 2023)

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА “Светозар Марковић” у Београду: е- каталог
www.unilib.rs (Приступ: октобар 2023)

WIKIPÉDIA – L’ENCYCLOPÉDIE LIBRE

<https://fr.wikipedia.org/wiki/> (Приступ: 3. 10. 2023)

